

En tingsrätts hantering av s.k. skyddade personuppgifter vilka erhållits från en part i ett familjemål

I ett beslut den 6 december 1999 anförde chefsJO Eklundh bl.a. följande.

Bakgrund

I samband med en inspektion vid Köpings tingsrätt den 5 och 6 maj 1998 framkom följande vid granskning av akten i mål T – – –.

I en ansökan om stämning som inkom till tingsrätten den 22 augusti 1996 yrkade AA genom sin advokat att tingsrätten skulle döma till äktenskapsskillnad mellan henne och BB. AA angav därvid att hon kunde nå på sin advokats adress. Uppgift om AA:s personnummer saknades. Till stämmningsansökan fanns fogad bl.a. en särskild skrivelse från AA:s advokat till tingsrätten, ett brev från Skattemyndigheten i Västmanlands län till AA (aktbil. 3), ett personbevis (aktbil. 4) och en ansökan om rättshjälp för AA (aktbil. 5).

I den särskilda skrivelsen till tingsrätten upplyste AA:s advokat att AA och hennes barn hade sekretesskyddade personuppgifter, varför sekretess också borde gälla beträffande dessa i tingsrätten. Av brevet från skattemyndigheten ställt till AA under adressen A (aktbil. 3) framgick följande.

Vi fick en beställning på personbevis för äktenskapsmål från Din advokat. Eftersom jag inte fick tag på Dig på telefon, skickar jag personbeviset till Dig f v b till advokaten. Jag vill samtidigt informera om att skattemyndighetens spärrmarkering inte automatiskt förs över till tingsrätter. Handläggning av Din skilsmässa i tingsrätten är offentlig – om Du inte själv ber om spärrmarkering där.

Personbeviset (aktbil. 4), som var utfärdat för äktenskapsmålet, innehöll bl.a. uppgift om parterna, deras barn samt parternas bostadsadress. Bostadsadressen var densamma för dem båda, nämligen A. Rättshjälpsansökan (aktbil. 5) innehöll samma uppgift om AA:s adress. Uppgift om hennes personnummer saknades emellertid.

Sedan stämning utfärdats på BB och denne blivit delgiven i mars 1997 beslutade tingsrätten den 8 april 1997 att äktenskapsskillnaden skulle föregås av betänketid

(aktbil. 14). AA:s adress angavs därvid i protokollet vara en c/o-adress till hennes advokat. Av protokollet framgick AA:s personnummer.

Efter lagstadgad betänketid yrkade AA genom sin advokat att tingsrätten skulle döma till äktenskapsskillnad mellan henne och BB. Advokaten uppgav därvid på nytt att AA och hennes barn hade sekretesskyddade personuppgifter. Av ett bifogat personbevis framgick att AA numera hade en annan adress (aktbil. 18).

Genom en dom den 3 oktober 1997 dömde tingsrätten till äktenskapsskillnad mellan parterna. I domshuvudet angavs såvitt avsåg AA hennes personnummer samt en c/o-adress till advokaten.

I samband med JO:s granskning konstaterades att tingsrätten lagt aktbil. 4, 14 och 18 i ett förseglat kuvert och på kuvertet stämplat ”HEMLIG Enl§ sekretesslagen”.

Utredning

Ärendet remitterades till Köpings tingsrätt för upplysningar över på vilket sätt AA:s ombuds begäran om att kändens personuppgifter borde vara sekretesskyddade i tingsrätten hade hanterats och beaktats under målets handläggning. (Jfr tingsrättens aktbilaga 2 och 9 kap. 15 § sekretesslagen.)

Tingsrätten skulle vidare yttra sig och redovisa sin bedömning av det som kommit fram.

Köpings tingsrätt (lagmannen CC) inkom med ett yttrande i vilket hänvisades till ett bifogat yttrande från rådmannen DD.

DD

AA yrkade genom ansökan om stämning, ab 1, äktenskapsskillnad från BB. I ansökan fanns inte AA:s personnummer angivet och hennes adress var uppgiven till c/o ombudet, advokaten ---. Samtidigt med ansökan ingavs en skrivelse från ombudet, ab 2, vari angavs att AA och hennes barn hade sekretesskyddade personuppgifter och att sekretess också borde gälla för dessa uppgifter i tingsrätten. Med ansökan följde även kopia av en skrivelse från skattemyndigheten till AA, ab 3, där det påpekades att skattemyndighetens spärmarkering inte automatiskt överfördes till tingsrätter. Samtidigt med ansökan ingavs personbevis, ab 4, och ansökan om allmän rättshjälp, ab 5. Enligt personbeviset hade AA och BB samma adress, --- i Köping. Även i ansökan om allmän rättshjälp uppgavs AA:s adress vara --- i Köping. Hennes personnummer hade strukits över. Av ansökan framgick att ärendet påbörjats den 29 maj 1996.

Jag har vid handläggningen av målet gjort följande överväganden.

På personbeviset var samma adress, ---, antecknad på båda parter.

Samma adress fanns angiven för AA i ansökan om allmän rättshjälp. I stämningsansökan var hennes adress angiven till c/o ombudet. Dessa uppgifter, sammanställda med vad som i ansökan uppgivits om sekretesskyddade personuppgifter, uppfattade jag som att --- var den adress där parterna bott

tillsammans och att AA nu flyttat till annan adress, vilken var sekretesskyddad hos skattemyndigheten, och att hon önskade sekretess för denna även i tingsrätten.

AA:s personnummer hade strukits över på ansökan om allmän rättshjälp och fanns inte angivet i stämningsansökan. Detta, sammanställt med vad som i ansökan uppgivits om sekretesskyddade personuppgifter, uppfattade jag som att AA:s person-

nummer var sekretesskyddat hos skattemyndigheten och att hon önskade sekretess för detta även i tingsrätten.

Mot bakgrund av att det var fråga om ett äktenskapsskillnadsmål, och då det av ansökan framgick att mannen inte velat skriva under en gemensam ansökan samt hustrun och barnen hade skyddade personuppgifter hos skattemyndigheten ansåg jag att det kunde antas att hon eller någon henne närstående kunde lida skada eller men om uppgifterna röjdes. Någon efterforskning om anledningen till begäran om sekretess företogs därför inte.

Hemligstämpel sattes på personbeviset och utanpå akten.

BB delgavs stämmningsansökan den 5 mars 1997. I samband med att beslut om betänketid skulle skrivas bad jag rotelsekreteraren ringa skattemyndigheten för att kontrollera om AA fått nytt personnummer. Jag nämnde därvid att hon då lämpligen kunde kontakta EE på skattemyndigheten, som var den som skrivit till AA angående myndighetens spärrmarkering. Jag fick besked från rotelsekreteraren att AA inte bytt personnummer. Av den anledningen uppgavs AA:s personnummer i beslutet om betänketid. Hennes adress angavs till c/o ombudet.

I samband med begäran om yttrande från JO har rotelsekreteraren uppgivit att hon inte kontaktade skattemyndigheten per telefon utan hämtade uppgifterna angående AA från SPAR och att hon där fick fram uppgift om namn och personnummer för AA, men inte hennes adress.

AA fullföljde ansökan om äktenskapsskillnad och ingav i samband därmed nya personbevis, ab 16. Av personbeviset framgick att AA hade en ny adress. I domen angavs, liksom i betänketidsbeslutet, AA:s personnummer samt adress c/o ombudet, vilket jag fann smidigare än att uppge den nya, skyddade, adressen och sedan förordna om sekretess för den i domslutet. Hemligstämpel sattes på personbeviset. Inför domsskrivningen kontaktades skattemyndigheten per telefon med förfrågan om AA:s personnummer. Skattemyndigheten uppgav att hon hade samma personnummer som tidigare (se dagboksbladet).

I samband med målets avslutande lades båda personbevisen i ett kuvert. I detta lades även beslutet om betänketid. Tanken med detta var att göra det enklare vid en begäran om utlämnande av handlingar i målet eftersom man då snabbt skulle kunna se att personnumret inte sekretessbelagts. På kuvertet sattes en hemligstämpel. Någon avsikt att därmed hemligstämpla betänketidsbeslutet har naturligtvis inte förelegat. Hemligstämpeln på personbevisen innehöll inte uppgift om tillämplig bestämmelse i sekretesslagen, 9 kap 15 §, vilket den borde ha gjort (15 kap 3 § sekretesslagen).

Åtgärden att hemligstämpla en handling innebär inte något bindande avgörande av sekretessfrågan utan är endast en påminnelse om behovet av en noggrann sekretessprövning för det fall att fråga om utlämnande av handlingen, eller uppgift därur, uppkommer. Det är domstolen som avgör i vilken utsträckning det finns anledning att hemligstämpla en handling. (se Corell m fl i Kommentar till sekretesslagen, s. 436). Någon begäran om utlämnande av handling har inte framställts i målet.

CC

När det gäller handläggningen av det aktuella målet och de åtgärder som vidtagits av rotelinnehavaren, rådmannen DD, såvitt gäller de frågor som remissen avser hänvisar tingsrätten till hennes bifogade yttrande.

Enligt 9 kap 15 § sekretesslagen (1980:100) gäller sekretess hos domstol bl.a. i äktenskapsmål för uppgift om enskilda personliga eller ekonomiska förhållanden, om part begär det och det kan antas att den enskilde eller någon honom närstående lider skada eller men om uppgiften röjs. I det aktuella målet begärde kändans ombud i samband med att stämmningsansökan gavs in (aktbil 2) att sekretess borde gälla i tingsrätten för kändans och hennes barns personuppgifter, varvid hänvisades till att dessa uppgifter var sekretesskyddade vid skattemyndigheten. Det framgick dock inte närmare vilka personuppgifter som avsågs eller skälen till kändans begäran. Som underlag för tingsrättens ställningstagande i sekretessfrågan under målets fortsatta handläggning borde därför tingsrätten redan inledningsvis ha begärt komplettering i dessa avseenden (jfr JO:s ämbetsberättelse 1984/85 s 284). Trots att

detta underlag saknades synes dock tingsrätten, enligt vad DD anfört i sitt yttrande, ha utgått från att begäran om sekretess i tingsrätten omfattade kändans och hennes barns personnummer och adress och funnit anledning till antagande att det förelåg hinder mot att lämna ut dessa uppgifter. Detta ställningstagande kom till uttryck genom att ett i målet ingivet personbevis försågs med en hemligstämpel. Tingsrätten återkommer strax till en bedömning av utformningen av denna.

Inte heller senare under målets handläggning synes någon åtgärd ha vidtagits för att undersöka vad som låg bakom kändans begäran om sekretess i tingsrätten och vilka personuppgifter som denna begäran avsåg. Likväl synes tingsrätten, enligt vad DD anfört, ha funnit att sekretessen inte skulle omfatta kändans personnummer. Enligt tingsrättens mening finns det anledning att ifrågasätta riktigheten av detta ställningstagande mot bakgrund av det bristfälliga underlag som förelåg; den kontroll i det statliga person- och adressregistret (SPAR) som gjordes har inte varit en tillräcklig åtgärd härvidlag.

Tingsrätten finner inte anledning att ifrågasätta riktigheten av att kändans adress i domen angavs c/o ombudet, advokaten ---, som också var den adress som angetts i stämningsansökan.

Enligt 15 kap 3 § 1 st sekretesslagen får en myndighet, om det kan antas att hinder mot utlämnande av uppgift i allmän handling föreligger enligt sekretessbestämmelser i denna lag eller annan författning, utmärka detta genom särskild anteckning. Enligt samma stycke skall en sådan anteckning innehålla beteckningen hemlig samt ange tillämplig bestämmelse, dagen för anteckningen och den myndighet som har låtit göra den. Som framgår av DD:s yttrande och akten i målet försågs de båda ingivna personbevisen med hemligstämpel. Någon anteckning om tillämplig bestämmelse, datum för resp. anteckning och att det var tingsrätten som låtit göra dem gjordes dock inte. Det kan också ifrågasättas om inte personbevisen borde ha försetts med anteckningar om att endast vissa uppgifter i dem omfattades av hemligstämplingen (se Corell m fl Kommentar till sekretesslagen, 3 uppl s 437 och JO:s ämbetsberättelse 1971 s 333). Ett sådant förtydligande hade varit lämpligare än att lägga beslutet om betänketid, som ju inte innehöll någon sekretessbelagd uppgift, i det kuvert i vilket de båda personbevisen lades.

Enligt upplysningar från Skatteförvaltningen i Köping var AA:s samtliga personuppgifter spärrade under tiden augusti 1996–oktober 1997 och AA hade inte bytt identitet.

Rättslig reglering

Av 7 kap. 15 § första stycket sekretesslagen (1980:100) framgår att sekretess gäller i verksamhet som avser folkbokföringen eller annan liknande registrering av befolkningen för uppgift om enskilda personliga förhållanden, om det av särskild anledning kan antas att den enskilde eller någon honom närstående lider men om uppgiften röjs.

Bestämmelsen innebär att det normalt inte gäller någon sekretess för t.ex. en adressuppgift. För att en sådan uppgift skall få hemlighållas krävs att det finns någon särskild anledning till detta. Om det kan antas att utlämnande av uppgifter rörande en viss person innebär men för personen, exempelvis risk för förföljelse, kan skattemyndigheten i folkbokföringsregistret lägga in en markering för särskild sekretessprövning, s.k. sekretessmarkering (spärrmarkering). Sekretessmarkeringen innebär att särskild försiktighet bör iakttas vid bedömningen av om uppgifter om personen i fråga bör lämnas ut. Sekretessmarkering motsvarar det som gäller för den hemligstämpel som enligt 15 kap. 3 § sekretesslagen kan åsättas en allmän handling (prop. 1997/98:9 s. 33 f.).

Sekretess enligt 7 kap. 15 § sekretesslagen gäller utanför det område som anges i paragrafen endast i den begränsade utsträckning som följer av sekretesslagens olika bestämmelser om överföring av sekretess. För uppgifter som lämnas till en domstol kan emellertid sekretessen överföras enligt 12 kap. 1 § sekretesslagen. Erhåller domstol i sin rättsskipande eller rättsvårdande verksamhet från domstol eller annan myndighet uppgift som är sekretessbelagd där, gäller sekretessen också hos domstolen (s.k. sekundär sekretess). Av samma lagrum framgår att överföring av sekretess inte äger rum om en sekretessbestämmelse till skydd för samma intresse ändå är tillämplig på uppgiften hos den mottagande domstolen.

Enligt 9 kap. 15 § sekretesslagen gäller sekretess hos domstol i äktenskapsmål samt mål och ärenden enligt föräldrabalken, för uppgift om enskilda personliga eller ekonomiska förhållanden, om part begär det och det kan antas att den enskilde eller någon honom närstående lider skada eller men om uppgiften röjs.

Att vissa uppgifter hos en domstol eller annan myndighet är sekretessbelagda innebär inte automatiskt att sekretessen gäller gentemot en part, se 14 kap. 5 § sekretesslagen.

Kan det antas att hinder mot utlämnande av uppgift i allmän handling föreligger enligt någon sekretessbestämmelse får myndighet utmärka detta genom särskild anteckning (hemligstämpling). En sådan anteckning skall innehålla beteckningen hemlig samt ange tillämplig bestämmelse, dagen för anteckningen och den myndighet som har låtit göra den (15 kap. 3 § första stycket sekretesslagen).

Bedömning

I en till ansökan om stämning bifogad skrivelse uppgav kändens ombud att kändens och hennes barn hade sekretesskyddade personuppgifter, varför sekretess också borde gälla beträffande uppgifterna i tingsrätten. För eventuella förfrågningar angående uppgifterna hänvisade ombudet till en namngiven befattningshavare vid lokala skattekontoret i Köping.

Som ovan nämnts gäller inte sekretess enligt 7 kap. 15 § första stycket sekretesslagen automatiskt inom andra verksamhetsområden än det som anges i paragrafen. Överföring av sekretess enligt 12 kap. 1 § sekretesslagen kan endast ske beträffande uppgifter som en domstol erhåller från en annan myndighet där uppgifterna omfattas av sekretess. Eftersom domstolen inte hade erhållit kändens personuppgifter från någon myndighet gällde således inte någon sekretess enligt 7 kap. 15 § första stycket sekretesslagen beträffande dessa.

Skrivelsen från kändens ombud måste i stället uppfattas som en begäran om sekretess enligt 9 kap. 15 § sekretesslagen. Av skrivelsen framgick dock inte vilka personuppgifter som kändens ville ha skyddade av sekretess eller skälen för detta. Tingsrätten uppfattade begäran så att kändens önskade sekretess beträffande sin nya adress och sitt personnummer. DD har i sitt yttrande uppgett att hon på grund av vissa omständigheter ansåg att det kunde antas att kändens eller någon denna närstående kunde lida skada eller men om uppgifterna röjdes. Efter att ha kontrollerat att kändens inte bytt personnummer antog tingsrätten emellertid att

kärandens personnummer inte omfattades av någon sekretess. Tingsrättens handläggning i detta avseende, dvs. att gissa sig till vilka uppgifter som skulle omfattas av sekretess och vad som låg till grund för kärandens begäran därom, kan inte anses acceptabel. Som tingsrätten anført i sitt yttrande borde den redan inledningsvis ha begärt in en komplettering från kärandeombudet i dessa avseenden för att möjliggöra ett ställningstagande i sekretessfrågan under målets fortsatta handläggning.

När beslutet om betänketid meddelades hade tingsrätten gjort bedömningen att endast uppgifter om kärandens adress omfattades av sekretess. Eftersom beslutet om betänketid inte innehöll någon sådan uppgift framstår tingsrättens åtgärd att förvara beslutet om betänketid i ett kuvert med hemligstämpel som förvånande.

Att hemligstämpla handlingar utan att ange tillämplig bestämmelse, dagen för anteckningen och vilken myndighet som försett handlingen med stämpeln är inte förenligt med bestämmelserna i 15 kap. 3 § sekretesslagen.

Som tingsrätten anført i sitt yttrande är det ingenting som hindrar att en anteckning enligt 15 kap. 3 § sekretesslagen förses med en precisering av vilka uppgifter som omfattas av sekretess.

Av det sagda framgår att tingsrättens hantering av AA:s personuppgifter har varit behäftad med brister. Jag finner emellertid inte anledning att vidta någon ytterligare åtgärd i saken.